

**Universitat de les
Illes Balears**

Facultat d'Educació Primària

Memòria del Treball de Fi de Grau

Estat dels patis escolars de Mallorca i recull de recursos per a la seva reforma.

Paula Fuster Pedretti

Grau d'Educació Primària

Any acadèmic 2018-19

DNI de l'alumne:43477964-Y

Treball tutelat per Josep Vidal
Departament d'Educació Física

S'autoritza la Universitat a incloure aquest treball en el Repositori Institucional per a la seva consulta en accés obert i difusió en línia, amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació

Autor		Tutor	
Sí	No	Sí	No
☒	☐	☒	☐

Paraules clau del treball:
Pati, esbarjo, recursos, diversitat.

RESUM

L'educació és una acció en constant canvi per tal d'adaptar-se a la realitat canviant de la societat i donar resposta a les necessitat creades. D'aquesta manera, les metodologies i mètodes d'ensenyament-aprenentatge són repensats i modelats en concordança constantment. Tot i així, els espais d'esbarjo als centres escolars són àrees amb molt de potencial però que han estat oblidades. En aquest treball, s'ha fet una reflexió sobre la trajectòria d'aquests espais, el seu ús i els elements que hi podem trobar, a partir de la qual s'ha fet un recull de recursos per tal de reformar els patis basat en tres aspectes: arquitectònic, didàctic i emocional. A través d'un estudi fet a equips docents/directius i alumnes de diferents centres, i l'anàlisi de les seves respostes, s'ha pogut comprovar l'estat general dels patis de les escoles de primària a Mallorca.

Paraules clau: Pati, esbarjo, recursos, diversitat.

ABSTRACT

Education is an action in constant change to adapt to the changing reality of society and respond to the needs created. Thus, teaching-learning methodologies and methods are constantly rethought and modeled. Even so, recreational spaces at schools are areas with a lot of potentials but which have been forgotten. In this work, we consider the trajectory of these spaces, their use and the elements that we can find in them, making a compilation of resources to reform the school playgrounds based on three aspects: architectural, didactic and emotional. Through a study done to primary schools' staff and students from different centers and the analysis of their answers, it has been possible to check the general state of the playgrounds of primary schools in Mallorca.

Keywords: Playground, recreation, resources, diversity.

ÍNDEX

1. Marc teòric.....	5
1.1. Esbarjos tradicionals.....	7
a. Segle XIX i segle XX.....	7
b. Morfologia.....	8
c. Reflexions.....	8
1.2. Esbarjos Lliures.....	11
a. Autors.....	11
b. Morfologia.....	14
c. Reflexions.....	16
1.3. Esbarjos Mixtes.....	17
a. Autors.....	17
b. Morfologia.....	20
c. Reflexions.....	20
2. Estudi estat actual dels patis de Mallorca.....	21
2.1. Objectius.....	21
2.2. Disseny de l'estudi	22
2.3. Participants.....	23
2.4. Instrument.....	23
2.5. Procediment.....	24
2.6. Resultats.....	24
2.6.1. Enquesta dirigida a l'equip docent/directiu.....	24
2.6.2. Enquesta dirigida a l'alumnat.....	37
3. Recull de recursos.....	38
3.1. Recursos arquitectònics.....	38
3.2. Recursos didàctics.....	43
3.3. Recursos emocionals.....	50

4. Conclusions.....	52
5. Bibliografia.....	52
Annex 1.....	53
Annex 2.....	63

1) Marc teòric

Segons el Currículum de les Illes Balears d'Educació Física (2014), “ cal guiar l’infant perquè triï el seu patró motriu, el que s’adapti millor a les seves necessitats. Això farà que esdevinguin persones més autònomes i amb més iniciativa i sentit emprenedor. Per tot això, és necessària l’anàlisi crítica que afermi actituds i valors referits al cos, al moviment i a la relació amb l’entorn social i natural”. Per això, en aquest treball s’analitzarà l’aspecte i estat actual dels patis de les escoles primàries de Mallorca per tant de poder arribar a una reflexió sobre com haurien d’evolucionar. L’objectiu final d’aquest anàlisi i reflexió és poder elaborar un recull de recursos per poder millorar els espais d’esbarjo dels centres escolars.

Pellegrini i Smith, citats per Jarret (2002), defineixen l'esbarjo com “(...) una estona de descans per als nens típicament fóra de l'edifici” . Per la seva banda Gómez, citat per Pérez i Collazos (2007), manifesta que l'esbarjo és un “(...) lapse de temps en el qual els escolars realitzen espontàniament activitats recreatives per gust i voluntat pròpies i que mereixen una acurada atenció per part dels mestres de la institució (...)”.

També partim del pensament que, com ens diu Penny Ritscher, “un gran espai buit provoca comportaments d’agitació, repetitius i cansats. En canvi, un espai articulat i variat convida a comportaments intel·ligents: exploracions, descobertes, intencions, trobades, col·laboracions, iniciatives, projectes, construccions, etc”. Per tant, hem d’entendre la zona d’esbarjo d’un centre com un reflex de la filosofia, els valors i les concepcions sobre l’ensenyar i l’aprendre del centre (Cols, 2007).

Munnè (1980) evidencia la relació entre joc i comunicació que estableix que el joc amb altres es realitza pel que aquest joc té de propi, de comunicació i participació amb els altres. Bateson (1985) diu que jugar no és només jugar i res més, sinó que l’ experiència d’estar amb altres ens permet no només intercanviar missatges, sinó també descodificar-los. D’aquesta manera és possible accedir a un altre tipus de comunicació: la meta comunicació, establint així una relació particular amb els altres basada en l’empatia. La capacitat meta comunicativa és la competència per determinar i retolar adequadament

els missatges procedents de l'exterior, com també la possibilitat de meta comunicar-se en el sentit més jeràrquic de la paraula.

A l'obra de Bateson (1985), "Passos cap a una ecologia de la ment", presenta la teoria dels Tipus Lògics, que diferencia tres tipus d'aprenentatge:

1. Aprenentatge Zero
2. Aprenentatge I
3. Aprenentatge II, o "aprendre a aprendre"/ "aprenentatge dels contextos".

Gràcies a aquesta darrera etapa, l'individu aprèn a classificar la seva experiència present en termes de patrons que han caracteritzat els patrons de la seva experiència passada.

Aquesta idea, que uneix el joc amb una manera de comunicació, permet també la idea de que existeix llavors una possibilitat de que sigui necessària una ensenyança per gaudir completament del joc. Per tant, els infants han de dur a terme un procés d'aprenentatge on tinguin la possibilitat d'assimilar distintes estratègies que els hi facilitin la comunicació necessària en els jocs, però pot ser tan simple com l'aprenentatge que es fa durant les interaccions amb els altres companys de joc o la reflexió feta per part dels docent sobre un seguit de paràmetres a tenir en compte a l'hora de compartir l'espai i les dinàmiques amb altres infants.

Un aspecte que em sembla important destacar és que Jarret i Waite-Stupiansky (2009) consideren que l'esbarjo és un dret i no un privilegi. Destaquen que privar a un nin del temps de pati com a manera de càstig és similar a privar a un infant del seu esmorzar, ja que, no només és injust sinó que també és inútil. Diem que és inútil pel fet que el temps d'esbarjo té un xoc positiu en les possibilitats i habilitats cognitives dels infants que els predisposa després a fer una activitat mental o cognitiva que és necessària dins les dinàmiques de les aules per tal de treballar amb els nens distintes àrees.

1.1. Esbarjos tradicionals

a. Segle XIX i segle XX

Al segle XIX, el ràpid creixement urbanístic també va implicar l'inici del desenvolupament del terme de "pati" o "parc" pels nens, ja que fins en aquest moment, els nens no eren vists com a ésser individuals dins el conjunt de comunitat. Va ser en aquest moment que a Estats Units es desenvolupen els primers patis com a tal.

Segons Metin (2003) la raó d'aquest desenvolupament tardà dels patis pot ser explicat degut a les condicions socials, educatives i econòmiques de l'època.

Aquests primers espais estaven equipats amb munts d'arena, carros petits, carretons, pales i també amb oscil·lacions, balancins i altre equipament. D'aquell temps fins ara, la seva forma bàsica ha quedat essencialment constant. Els patis americans típicament consisteixen d'espais oberts grans per jocs d'equip i àrees més petites d'equipament de joc pretès per nens més joves. La mateixa configuració es pot aplicar als patis europeus del segle XIX.

Tot i que en les següents dècades del segle XX, les innovacions tècniques han canviat l'estructura d'alguns equipaments del pati, essencialment, la forma d'aquests no s'ha modificat durant aquest temps. En aquest moment, més que considerar joc com a activitat seriosa, la distracció era el propòsit principal en el disseny de l'equipament de joc (Metin, 2003). Les principals característiques d'aquests espais són que eren per l'ús de nens joves; van ser localitzats en seccions de ciutats densament poblades; van rebre finançament de fonts filantròpiques; van ser mantinguts només durant el període de vacances de l'estiu; i van contenir equipament que era adequat únicament per ús exterior. Aquests patis van combinar àrees de jocs amb pilotes, com futbol o bàsquet d'equipament fix, i moblat amb equipament fabricat comercialment per exercici físic (Eriksen, 1985).

b. Morfologia

Segons Viñao Frago, (2008) (...) resulten identificables –els centres escolars-, entre altres aspectes, per la seva morfologia conventual, els seus claustres, els seus amplis passadissos i els seus sostres, les seves àmplies escales d'accés a les plantes superiors, la manca o insuficiència dels seus patis d'esport o esbarjo, l'accés directe des del carrer i la seva monumentalitat exterior.

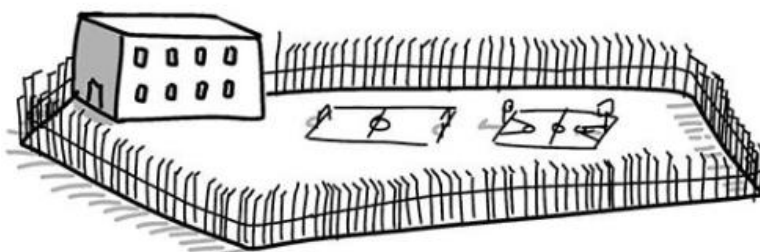
D'aquesta observació es pot desprendre el poc o nul interès de les entitats educatives del segle passat per construir un espai d'esbarjo pels estudiants, considerant aquest com una pèrdua de temps.

Un altre exemple de la poca importància que es donava als espais d'oci pels estudiants en els centres escolars és la falta de referències a aquest tema que es poden trobar. Si es duu a terme una recerca sobre els espais escolars dels segles XIX i XX, només trobem unes quantes oracions fent referència a com estaven constituïts o quin espai i temps ocupaven en el context de l'escola. S'ha de tenir en compte que “en ella –l'escola- es roman durant aquells anys en què es formen les estructures mentals bàsiques dels nens, adolescents i joves. Unes estructures mentals conformades per un espai que, com tots, socialitza i educa, però que, a diferència d'uns altres, situa i ordena amb aquesta finalitat específica a tot i a tots quants en ell es troben” (Viñao Frago, 2008).

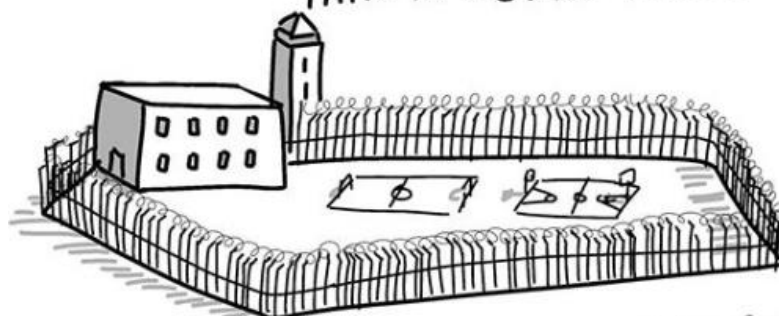
c. Reflexions

Aquesta visió poc a poc al llarg de les darreres dècades s'ha anat canviant, tot i que, avui en dia, la majoria dels patis escolars segueixen presentant la mateixa estructura i característiques que els patis presentaven en el moment de la seva concepció.

PATIO DE COLEGIO

PATIO DE CENTRO PENITENCIARIO

Yo_Runner
Duce

Duce, S. (2018)

Tot i així, la configuració dels espais d'esbarjo tradicionals "repercuteix en com s'usa i en les relacions entre nens i nenes perquè al final són uns 15 o 20 (nens/es) ocupant aquest 80% de l'espai dedicat a les pistes de futbol presents al pati", diu Blanca Valdivia, sociòloga urbana.

Segons Fructuoso Martínez, (2016) el pati de l'esbarjo, és un espai molt important per als nens/es, ja siguin aquests d'educació infantil, així com, d'educació primària; perquè és est el mitjà en el qual interaccionen contínuament els nens/es, per la qual cosa es considera com un mitjà de l'una o l'altra forma mobilitzador dels processos de desenvolupament i aprenentatge, contribuint en major o menor mesura a l'aprenentatge de les nocions espacials primerenques, facilitant o inhibint les conductes dels alumnes, a més de com a instrument per a la socialització. La socialització és un procés pel qual el nen/a adopta els instruments bàsics per comunicar-se i convertir-se en membre d'una societat.

En el procés de la socialització, el gènere té un paper molt important en les relacions socials, a més de formar part en la construcció social, la qual podem definir com el conjunt de tots els acords que són elaborats per una determinada comunitat, i que recull tots els processos d'ensenyament-aprenentatge, perquè han estat establerts de manera natural per la societat (Fructuoso Martínez, 2016).

Per tot això, el pati és un moment ideal per poder observar el comportament dels nens i nenes quan tenen total llibertat per expressar-se, mostrant clarament la seva personalitat. Aquesta és una situació que ens permet com a docents veure les manques i falta de valors que es presenta a l'alumnat per poder treballar-les i millorar aquest element social inherent a la societat.

Com ja he mencionat abans, que el 80% de la superfície d'un pati tradicional estigui disposada en camps de futbol o bàsquet provoca que "la pilota es converteix en un mitjà de discriminació entre classes, entre els qui els agrada el futbol (i dins d'aquests entre els qui juguen bé i els qui no ho fan tan bé) i els qui no els agrada" (Giménez, 2018). En general, provoca que les nenes adoptin una actitud més passiva, preferint mirar i parlar a les voreres de les pistes esportives per tal d'evitar molts conflictes que sorgeixen (baralles, pilotades, empentes, etc.).

Aquestes actituds, però, provoquen un desenvolupament de les habilitats dels llenguatges. El caire negatiu d'aquestes actituds que s'adopten inconscientment és que també es perduren estereotips de gènere com que les nenes han de ser tranquil·les i no molestar als nens mentre ells juguen a jocs més físics. La lliçó que s'emporten els infants és que ells importen, mentre que elles han d'estar a la vorera sense molestar.

Aquests valors són apresos sempre en l'entorn i formaran part de la personalitat que caracteritzarà als nens i les nenes en el seu futur, perquè marquen la forma amb la qual es relacioni en la societat i la seva cultura.

Per tal de treballar contra aquests rols i estereotips de gènere que provoquen els patis tradicionals (a més d'una falta de llibertat a l'hora d'elegir a què jugar i altres efectes

que veurem més endavant), la Generalitat Valenciana estableix un decret sobre patis "per a fer efectius els principis d'equitat i igualtat d'oportunitats en l'accés, participació, permanència i progrés de tot l'alumnat, i aconseguir que els centres docents es constitueixin en elements dinamitzadors de la transformació social cap a la igualtat i la plena inclusió de totes les persones, especialment d'aquelles que es troben en situació de major vulnerabilitat i en risc d'exclusió".

1.2. Esbarjo lliure

a. Autors

Les conseqüències de possibilitats de joc insuficients donen com a resultats imaginació pobra, nerviositat, deficiències en el desenvolupament físic i antulls per la diversió. Per oferir diverses classes d'enquadraments d'activitat, un pati pot estimular l'interès del nen i permetre una exploració simultàniament (Groves & Mason, 1993).

L'origen de la teoria dels elements solts es remunta a 1970. És formulada per Simon Nicholson en el seu cèlebre article *The theory of loose parts*. Nicholson la defineix així: "En qualsevol entorn, tant el grau d'inventiva com de creativitat, així com la possibilitat de descobriment, són directament proporcionals al número i tipus de variables que tingui".

Considerem elements solts tots aquells objectes o substàncies que es poden moure, modificar, combinar, alinear, transportar, ajuntar, separar, transformar, etc. Quants més elements solts i major varietat entre ells, existeixen més possibilitats de joc creatiu. Per exemple, materials com la sorra, la grava o l'aigua són apropiats per al joc creatiu. Un nen els pot transportar, modelar, combinar i formar nous elements amb ells, com un canal, un castell, uns pastissos, etc.

Com defensa Morales Lobo (2017), és possible que altres nens es vagin sumant a qui inicia el joc de manera espontània. Els nens llavors entaularan entre ells converses, compartiran idees, gaudiran junts del joc que han inventat, sense normes prèvies. Si sorgeix algun conflicte es veuran obligats a resoldre'l per a continuar jugant i així

aprendran a establir torns, al fet que no sempre es porta la raó, al fet que cal escoltar a l'altre per a passar-ho bé. Els nens aprenen que la convivència no només es regula amb normes preestablertes (com en els esports) sinó que són capaços d'autoregular els seus propis conflictes.

Emmi Pikler gràcies al seu llibre “*Moure's en llibertat*” fa èmfasi en el moviment autònom i dóna valor a aspectes imprescindibles en el desenvolupament humà:

- Valor de l'autonomia: a través del desenvolupament lliure de la motricitat, joc i activitat autònoma.
- Valor de la relació afectiva privilegiada: a través de les cures, del vincle i seguretat física i emocional.
- Fer conscient al nen de si mateix i del seu entorn: a través del respecte i promoció de la iniciativa del nen en la seva vida quotidiana.

Bernard Aucouturier estableix les bases del desenvolupament i la pràctica psicomotriu, a més de donar valor a l'acció i a l'observació del moviment.

De fet, la seva obra més significativa és “*Simbologia del Moviment*” on explica grans aportacions:

- Les accions que el nen realitza, ens parlen de la seva pròpia història. A través d'elles podem saber què és el que li està ocorrent, en quina etapa madurativa està (independentment de la seva edat), com es relaciona, com està en el món, etc.
- A partir de l'expressivitat espontània, de les seves accions i els seus jocs, posen de manifest les relacions que estableixen amb l'espai, el temps, amb els objectes, les persones i amb el seu propi cos.

- L'observació activa d'aquests paràmetres ens permet conèixer el seu nivell de maduració en les seves facetes motriu, afectiva i cognitiva, així com els bloquejos, fixacions i alteracions de les mateixes que impedeixen el desenvolupament harmoniós de la seva personalitat.

La filosofia Reggio Emilia és un enfocament per a l'aprenentatge amb la premissa que els nens es desenvolupen a través de les interaccions. Primer amb els adults de les seves vides (família, docents...); després amb els seus companys o iguals i finalment amb l'ambient que els envolta, la qual cosa Malaguzzi flama el tercer mestre. Per tant, proposen un espai ric com a escenari per a desenvolupar projectes com a estratègia de recerca que neix dels interessos dels nens i nenes, de les seves experiències, de la seva exploració, i de les seves preguntes sobre el món que els envolta. A través dels projectes, els nens adquireixen habilitats cognitives, físiques, socials i de llenguatge. Aquest projectes, a més, animen als nens a determinar en què volen treballar, aprenent a desenvolupar diferents habilitats i a utilitzar-les en diferents contextos, experiències i situacions.

Penny Ritscher és una mestra americana especialitzada en Pedagogia de la Música i del Moviment. Actualment és assessora pedagògica dels serveis educatius per a la primera infància a Itàlia. Ha observat constantment el desenvolupament de la Infància aportant nombrosos articles i obres sobre el quotidià. De fet el seu llibre *El jardí dels secrets: Organitzar i viure els espais exteriors a les escoles* defensa que “la vida al jardí està plena de ‘secrets’. El que passa és menys programable que el que passa a l'interior. Hi ha massa variables per a tenir-ho tot ‘baix control’ perquè una gran part de la vida que es viu al jardí s'esfuma. Potser, en part per aquesta característica efímera, la vida al jardí es valora poc. Però justament els secrets són, en bona part, el motiu de la fascinació i del sentit del jardí”.

b. Morfologia

En aquest espai, podem distingir aquells centres que es decanten per ser escoles que valorin l'educació natural com una oportunitat d'experiència, creixement i aprenentatge per a nens i joves és una elecció. Així, hi trobem un decàleg d'escoles exteriors:

1. Les escoles a l'exterior són dins i fora . Avui més que mai l'aprenentatge no es pot limitar a un lloc, no només perquè aporta el benestar, sinó perquè obrir les portes és vital per a construir el coneixement i pertànyer al món on vivim .

2. A les escoles fora de l'exterior és tan important com l'interior : dins i fora el nen juga, explora, discuteix, aprèn, amb el mateix valor i sense jerarquies, però sobretot sense distinció d'aprenentatge; per aquest motiu, el temps a l'exterior no només és el de l'interval (fins i tot si l'interval està per sobre de tot fora), sinó també i sobretot el de l'experiència educativa i escolàstica en la seva totalitat.

3. Les escoles externes són el compromís de tots: tot el personal es compromet a assegurar-se que els nens i les nenes puguin sortir sempre que sigui possible, independent del dia i l'any: si l'experiència a l'aire lliure compta tant com a dins, no hi pot haver cap coartada de temps i temps.

4. Les escoles exteriors són experiències directes : el personal treballa en el disseny, de manera que cada aspecte o tema que tingui objectes propis a l'exterior es tracti mitjançant l'experiència directa i no mediada dels fenòmens, perquè tot el que s'aprèn a la a l'interior també es pot aprendre fora, sovint d'una manera més interessant i motivadora perquè és viva i real.

5. A les escoles de fora es forma per educar a l'aire lliure : el personal dedica una part de la formació i l'auto aprenentatge per aprofundir el valor educatiu i l'enfocament metodològic i didàctic de l'exterior, experimentant directament.

6. **Les escoles a l'exterior són escoles compartides** : el personal comparteix amb les famílies el significat de l'elecció per fer escola fins i tot fora, oferint-los oportunitats de comparació, informació, eines i materials i promovent iniciatives a l'aire lliure amb nens i famílies.

7. **Les escoles afavoreixen l'exploració natural dels nens**: els nens són recolzats en la seva voluntat d'explorar l'exterior lliurement, d'acord amb els interessos individuals i diferents: la recerca autònoma, però també aventurera, es manté a través de l'oferta de temps relaxats i eines adequades per facilitar la seva recerca.

8. **A les escoles cap a fora es transformen les preguntes en oportunitats**: el compromís d'observar, documentar i reviure el que va explorar permet passar entre l'interior i l'exterior i aprofitar cada oportunitat per generar coneixement, la millora de l'abast dels nens.

9. **Les escoles cap a fóra aprecien els espais a l'aire lliure**: els materials naturals, es mantenen i es milloren poc a poc, amb l'ajuda de tota la comunitat educativa i per tant també amb la de les famílies i els nens: com cada espai interior o comuna és un lloc de transició entre l'interior i l'exterior, és un espai per a tothom, no de ningú, i com a tal és una responsabilitat compartida.

10. **Les escoles exteriors no tenen límits** : l'exterior és un vast món que comença al llindar de l'escola, continua als patis, jardins, carrers, parcs, ciutats i paisatges rurals: l'escola està en diàleg amb el territori, a partir de la propera a aquells més allunyats, que consideren com a llocs educatius que és important viure i amb el qual és necessari construir relacions i xarxes.

Aquests espais d'esbarjo rebutgen la presència del ciment o d'estructures de ferro que només tenen una única funció didàctica. Trenquen totalment amb les característiques dels patis tradicionals, convertint l'espai de pati en jardins.

c. Reflexions

La sobreprotecció, les pors, la falta de temps, la presència creixent de la tecnologia, l'alta exigència acadèmica i els canvis esdevinguts en la nostra societat han arraconat el joc lliure fins a convertir-ho en un bé escàs i preuat. “Créixer és un ofici molt dur i els nens aconsegueixen superar-ho mitjançant el joc. Si els privem de jugar, quina societat estem construint?”, es pregunta la biòloga madrilenya Katia Hueso (2019), amb el seu llibre, ‘*Jugar a l'aire lliure*’, reivindicant del joc lliure com una “poderosa” eina per al desenvolupament de la personalitat i per al benestar físic i mental dels nens.

La falta de llibertat en el joc porta com a conseqüència una falta d'autonomia i d'autoconeixement en el nen. No li donem eines per a ser capaç de solucionar els seus conflictes, els seus problemes. Podrà adquirir destreses, coneixements i habilitats, però són les que ell o ella desitja aconseguir, o són els adults els que dirigeixen aquests aparents desitjos? Si a això afegim la falta de joc com a tal, l'assumpte s'agreuja, perquè no es permet al nen processar esdeveniments impactants del seu dia a dia, adquirir competències físiques i socials al seu ritme, o simplement gaudir de la vida.

Els nens d'avui realitzen moltes més activitats programades que abans. Es diu que “aprenen jugant”, però en realitat el que es fa és professionalitzar el seu joc, convertir-lo en una cosa tan dirigida i rígida que deixa de ser joc com a tal per a ser, com a molt, una activitat lúdica.

L'escola té l'obligació d'educar als nens i nenes però respectant una sèrie de deures i drets que aquests tenen, i el joc és un d'ells. Oferint un espai d'esbarjo on tenen total llibertat per moure's, jugar, relacionar-se, etc sense donar prioritat o obligació a un joc o situació en concret (com en els patis tradicionals), els nens i nenes tenen la llibertat de decidir autònomament i per tant, de desenvolupar-se com individus crítics que s'enfronten a situacions que han de resoldre pel seu compte degut a la falta de normes preestablertes per altres.

La teoria dels elements lliures que es donen en aquests espais és una eina molt útil per tal de treballar la imaginació i la resiliència, dues qualitats molt apreciades en un món altament competitiu i que demanda canvis constants i un pensament que en anglès s'anomena "out of the box". Un adult pot veure un grapat de troncs i al mateix moment un nen o nena ho pot veure com elements per crear un circuit d'obstacles o peces de construcció.

1.3. Esbarjo mixte

a. Autors

A l'estudi de Chaves-Álvarez (2013) es va consultar a diferents infants sobre que era el que més els agradava del pati, obtenint les següents reflexions:

Crida molt l'atenció que un altíssim percentatge de les respostes són "sortir de l'aula".

Amb això, s'hauria d'intentar propiciar un lligam més estret entre l'espai que ofereix el pati i l'espai de l'aula, aprofitant totes les experiències i oportunitats que ens ofereix un pati escolar ben estructurat.

D'aquest estudi també es desprèn que els docents durant aquest temps destinat al "descans" o al joc, pràcticament no interactuen amb els infants, essent més una figura de disciplina i orde quan estan a l'espai d'esbarjo o simplement, realitzen tasques docents a dins la sala de professors.

Tot i que és cert que s'ha de vetllar per la seguretat dels infants i el bon funcionament dels patis, potser s'ha de tenir en compte que un contacte significatiu amb els nins i nines propicia un ambient càlid, afectiu i pròxim que ens permeti conèixer millor als estudiants, les seves inquietuds i la raó del seu comportament en determinats moments.

Un altre dada aportada en aquest estudi és l'evidència de la importància que té pels nins i nines el joc, cosa que ens duu a plantejar distints interrogants com quines són les implicacions del joc en el pati, de quina manera podríem aprofitar aquests moments per

propiciar moments formatius pels infants, a quins tipus de jocs juguen els nens durant aquest temps, etc. Tots aquests interrogants apunten a que la figura del docent/adult no només ha de ser d'autoritat supervisora de la seguretat i l'ordre, sinó que ha de cercar distintes formes, opcions i propostes que els permetin gaudir del temps d'esbarjo d'una millor manera.

El pati escolar com a infraestructura a Espanya es regeix per una normativa que estableix les dimensions mínimes de l'espai dedicat a pistes esportives i estableix la separació de l'espai dedicat als nivells pre-obligatoris. A partir d'aquí, es pot somiar un espai d'esport variat i adaptat a les diferents edats i la pràctica de les quals no suposi un risc per als altres nens i nenes (mitjançant la separació amb una tanca protectora perquè els usuaris dels espais confrontants no rebin pilotades, per exemple). Diversificar la infraestructura esportiva és un assumpte clau a l'hora de repensar un pati: s'han d'oferir alternatives a les diferents edats. En aquest sentit, la col·locació d'elements que facilitin la psicomotricitat és una actuació desitjable en qualsevol pati de Primària, de la mateixa manera que als parcs públics s'instal·len parcs de jocs per a diferents franges d'edat: jocs de grimpar, per lliscar-ne, d'equilibris, etc. Instal·lar altres elements esportius com a taules de tennis, taula o jocs d'escalada i equilibri són opcions interessants (i econòmiques) per a oferir varietat i facilitar activitats en les quals s'integrin nens i nenes.

Com a lloc per al joc, el pati ha de contemplar entre les seves instal·lacions espais concrets per a desenvolupar diferents tipus de joc: des del joc tradicional de sòl com el sambori, la diana, el circuit, etc. fins al joc de taula tranquil, per al qual es necessita una taula, seients i una col·lecció de jocs que es puguin treure a l'aire lliure. Aquests espais han d'estar protegits i comptar amb una mica d'ombra en els mesos càlids.

La presència de plantes i arbres és molt desitjable també en un pati escolar, perquè permet als nens estar en contacte directe amb la naturalesa, a més de possibilitar nous jocs.

Corrents emergents al nord d'Europa defensen un pensament que potser a nosaltres no ens acabi d'encaixar, i és el de sortir al pati faci el temps que faci, això sí, " jugar sota la pluja significa estar preparats per a això i jugar sense mullar-se". Per tal d'assegurar aquest fet els infants als centres van preparats per poder sortir a l'aire lliure sense mullar-se: abrics, guants, jaquetes, etc. tot això impermeable.

Segons reflexions de distints educadors, el temps que comporta canviar-se per a entrar i sortir dependrà de molts factors. L'edat de l'alumnat, la seva autonomia, l'organització que tinguem a l'aula. Evidentment, porta temps que l'alumnat es prepari adequadament. En aquest temps aprofitem per a treballar de manera transversal totes les àrees del currículum (motricitat fina, autonomia, lògica, com adaptar-se a l'entorn, aprendre a través de l'experimentació directa, socialització, etc.).

Com explica Jiménez Ruiz (2019), d'una banda treballem l'autonomia personal. Conèixer el propi cos, vestir-se de forma autònoma, desenvolupar la motricitat fina i gruixuda en pujar cremalleres, posar els pantalons de pluja sobre la bota d'aigua...

D'altra banda, estem treballant la comunicació i expressió. Sorgeixen moltes converses sobre allò que estem fent, preguntes per a demanar ajuda, consultes, debats. Els noms de les peces i les parts del cos...

I per descomptat, coneixement de l'entorn. Coneixem les peces de roba, el dret i el revés, la dreta i l'esquerra, les parts del cos, quantitats. Es tracta el temps atmosfèric i altres elements ambientals.

Estem acostumats a no sortir al pati quan fa mal temps i ni tan sols ens hem plantejat per què, ja que amb el nostre clima mediterrani, la majoria de dies fa "bon temps".

En aquests nous corrents, els docents, com a professionals qualificats, parlen amb els pares, informen, argumenten, expliquen des del respecte què els ha portat a prendre aquesta decisió.

Així doncs, és convenient informar dels motius per què es considera que es realitza un aprenentatge beneficiós pels alumnes en distintes condicions meteorològiques i per què com a professionals es pren aquesta decisió. Hem d'entendre que les famílies han de formar part d'aquest aprenentatge.

Així, és molt senzill posar en marxa un espai per emmagatzemar tota aquesta roba al centre i, potser, un programa de reciclatge de roba.

En conclusió, una acció tan senzilla com sortir al pati quan fa mal temps és una finestra a l'autonomia dels infants, a la inclusió de les famílies al centre i a un aprenentatge basat en experiències reals i properes.

b. Morfologia

Així podem establir que aquesta zona d'esbarjo, ha de ser un espai que convidi a la contemplació i a la trobada entre infants i adults, un lloc que els permeti actuar lliure i autònomament, esperonats per les propostes que els adults els ofereixen però que no requereixin la necessitat de la intervenció constant i directa d'aquest; establint punts estratègics que afavoreixin que els adults puguin seure i observar sense dur a terme intromissions en els jocs que s'estiguin duent a terme, i que alhora doni la confiança i seguretat als infants per apropar-se a ell o ella si sorgeixen problemes, necessiten ajuda, si volen interactuar amb aquests, etc

c. Reflexions

En el procés d'ensenyament-aprenentatge, l'entorn físic presenta dues funcions: d'una banda proporciona el lloc on es dona l'aprenentatge i al mateix temps, és un participant més en aquest procés, és per això que penso que l'espai físic d'esbarjo dels nens ha estat una de les àrees oblidades en el procés d'innovació educativa, entesa com 'provocar un canvi mitjançant un procés, la fi del qual és modificar la realitat, però aquest canvi ha d'anar acompanyat de la qualitat de millorar el sistema educatiu' (Gallego Largo, 2017).

Amb la situació actual, l'espai del que disposen els infants pel pati és bastant pla i mancat d'elements ludico-educatius per emprar. Per tant, podem detectar fàcilment que els nens i nenes necessiten zones de jocs que puguin estimular-los durant el temps del pati, i fer d'aquest un altre moment en què els infants puguin desenvolupar la seva curiositat per l'espai que els envolta, la imaginació, aspectes motrius, habilitats de socialització, etc.

Els beneficis d'un espai d'esbarjo com un ambient d'aprenentatge més integrat en la dinàmica del procés d'ensenyança-aprenentatge són, entre altres, els següents, segons Fuster, P. (2018).:

- **Cognitiu:** s'afavoreix l'ampliació de la capacitat d'observació, raonament i anàlisi dels infants. Les experiències manipulatives que es poden oferir estimulen el desenvolupament intel·lectual i els sentits.
- **Emocional:** en espais que contenen elements que impliquen una conducta col·laborativa, els nins han d'aprendre a comunicar-se, negociar, compartir, cooperar, coordinar-se, resoldre problemes, etc.
- **Físics:** l'exercici físic (en aquest cas, dut a terme a través d'elements lúdics), ajuda a relaxar als nins, fins al punt de permetre un millor aprenentatge intel·lectual, ja que s'allibera energia i es predisposa al pensament en focalitzar-se en una tasca. A més, s'ha de tenir en compte a tots aquells nens/es als que no els hi agraden els jocs físics tradicionals, com el futbol, el bàsquet, etc.

2) Estudi estat actual dels patis de Mallorca

2.1. Objectius

Segons Martínez (2006), Yin (1989:23) considera el mètode d'estudi de cas apropiat per a temes que es consideren pràcticament nous, perquè en la seva opinió, la recerca empírica té els següents trets distintius:

- Examina o indaga sobre un fenomen contemporani en el seu entorn real.
- Les fronteres entre el fenomen i el seu context no són clarament evidents.
- S'utilitzen múltiples fonts de dades.
- Pot estudiar-se tant un cas únic com múltiples casos.

És per això que he decidit realitzar un estudi de l'estat actual dels patis de Mallorca i poder avalar tot allò desenvolupat en aquest document.

Els principals objectius d'aquest estudi són:

- 1) Recollir informació actual de distints ítems dels espais d'esbarjo dels centres escolars de Mallorca.
- 2) Analitzar la informació recollida sobre els elements presents en els patis.
- 3) Afavorir un moment de reflexió pels centres educatius sobre els motius dels elements presents en l'espai dels patis.
- 4) Obrir un espai pels alumnes d'expressió i reflexió sobre com perceben els infants el seu espai de gaudi al centre escolar.

2.2.Disseny de l'estudi

Per dur a terme aquest estudi, m'he posat en contacte amb distints equips directius/docents de centres de Mallorca per tal d'explicar-los en què consistia la investigació i se'ls ha ofert passar una enquesta (veure annex 1) per poder recollir les dades necessàries, alhora que els convidava a reflexionar sobre l'estat de l'espai d'esbarjo del seu centre i els seus elements. A l'equip directiu/docent del centre se'ls ha enviat el següent enllaç per a que poguessin passar l'enquesta:

<https://forms.gle/5NQLceZHiy4u3Wuq6>

Així mateix, per poder obrir un espai per a les opinions dels alumnes com a principals usuaris i beneficiaris directes de les opcions del pati, se'ls ha passat la següent enquesta (veure annex 2):

<https://forms.gle/P1qhCFMgc6G5PGRJ8>

Per tal de poder arribar al màxim nombre d'alumnes possibles s'ha aprofitat la presència dels alumnes en pràctiques del Grau d'Educació Primària de quart any en distints centres.

2.3.Participants

En aquest estudi han participat distints centres de Mallorca, essent els principals objectius de participació els equips directius/docents i l'alumnat de primària de distints centres.

2.4.Instrument

L'enquesta que s'ha passat a l'equip directiu/docent està dividida en 3 blocs:

- Elements arquitectònics
- Elements didàctics
- Elements emocionals

Aquests tres elements responen a la necessitat d'analitzar l'espai d'esbarjo des d'un punt de vista global, transversal i inclusiu per a tota la tipologia d'alumnat que ens podem trobar en un centre.

La tipologia de les preguntes està basada per a poder realitzar el qüestionari de la manera més eficient possible, però que alhora permeti un moment de reflexió per analitzar la realitat de l'espai destinat a l'esplai dels infants al centre.

S'ha intentat donar un ampli ventall de possibilitats per adaptar-se a les distintes realitats de cada centre donant també la possibilitat de valorar objectivament els elements que hi apareixen a través de respostes graduades amb una escala de percepció.

Per aconseguir la màxima veracitat en aquestes observacions s'ha recomanat prèviament contestar el qüestionari trobant-se físicament a l'espai en sí.

2.5.Procediment

Degut a les dificultats per accedir als centres, s'ha comptat amb l'ajuda de diversos companys del Grau d'Educació Primària de la Universitat de les Illes Balears que estaven cursant el període de pràctiques en distints centres de primària. Així, s'ha realitzat l'enquesta als infants, intentant arribar al màxim nombre possibles de centres i cursos.

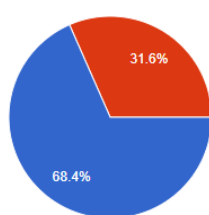
A partir del llistat de centres que es troben a la pàgina web de la Conselleria d'Educació i Universitat del Govern de les Illes Balears, m'he posat en contacte amb aquests per poder explicar en què consistia l'estudi i demanar la seva col·laboració.

2.6.Resultats i discussió

2.6.1. Enquesta dirigida a l'equip docent/directiva del centre

LASPECTES ARQUITECTÒNICS

1) Els nens tenen espais per a poder berenar tranquil·lament abans d'anar a jugar. Exemple: bancs, zones amb ombra, espais tranquils, etc.

● Sí
● No

La gran majoria dels centres que han dut a terme l'enquesta sí tenen un espai on els nens poden berenar tranquil·lament per després anar a jugar, tot i que un 31.6% no disposa d'aquest espai.

Imatge 1

Aquest resultat és esfereïdor si pensem que aquests centres que no disposen d'una zona on els alumnes poden descansar i realment ingerir de manera tranquil·la i sense presses el seu berenar, ja que moltes vegades els nens deixen els seus esmorzars sense acabar per poder anar a jugar.

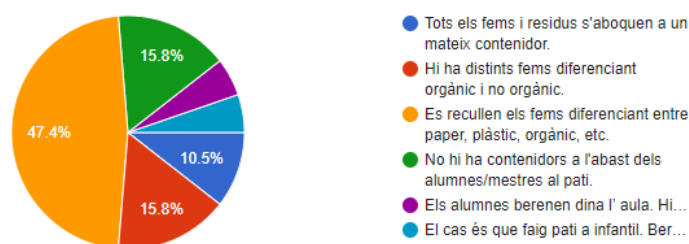
Si es dedica temps a formar un hàbit per fer els àpats de manera calmada, es repercuteix directament en la salut en el fet de que mastegar poc a poc permet al nostre estómac processar els aliments i poder fer una millor digestió.

2) Al pati hi ha a l'abast fems per abocar les deixalles respectant el referent ecològic del centre.

A pràcticament la meitat dels centres enquestats (un 47.4%) els alumnes recullen els fems diferenciant entre paper, plàstic, orgànic, etc.

Un 15.8% dels centres no disposen de contenidors a l'abast dels infants a l'espai del pati, així com el mateix percentatge només diferencien entre orgànic i no orgànic.

Una minoria del 10.5% aboquen tots els residus a un mateix contenidor, mentre que, excepcionalment, trobem que en un cas els alumnes berenen a dins l'aula abans de sortir al pati on hi ha distintes opcions per dipositar els fems i en l'altre cas (educació infantil), també, tot i que els residus que generen es tornen a casa dels infants a dins les carmanyoles que des del centre es demana que portin els alumnes.

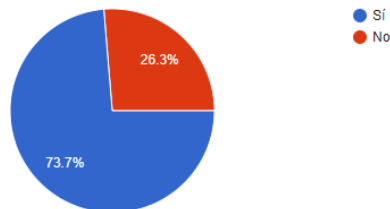
Imatge 2

Encara que la majoria dels centres sí han fet una reflexió per dedicar un espai al reciclatge de fems per a que els nens exercitin de forma constant aquest hàbit, queda patent que un gran nombre de centres no hi dediquen ni espai ni temps per a treballar el reciclatge i la importància i repercussió d'aquest en la societat i medi ambient.

3) A l'espai del pati hi trobem zones que permeten la sembra i cura de distinta vegetació. Exemple: arbres, jardineres, hort, etc.

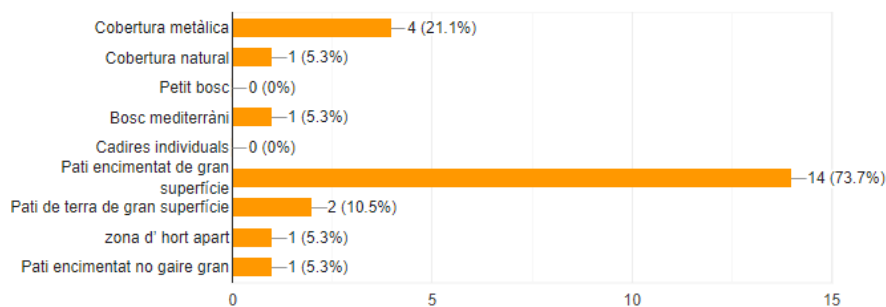
Un 73.7% dels centres enquestat sí tenen zones d'hort o presència de vegetació, però un 26.3% no.

Això significa que en aquests centres, els nens no tenen un contacte directe amb la vegetació en un possible context d'educació informal, on aquests podrien experimentar i poder dur a terme distintes observacions de manera directa, autònoma i sense cap directriu formal específica.

Imatge 3

4) Selecciona aquelles imatges que s'assemblin a espais que es troben al vostre pati.

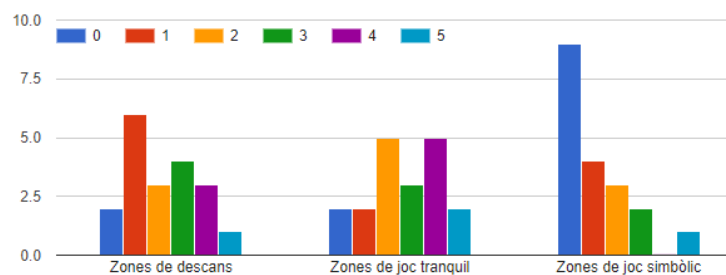

Imatge 4

A la gran majoria de centres (73.7%) hi trobem un pati asfaltat amb ciment de gran superfície, mentre que els elements vegetals es troben en clara minoria, essent en conjunt només un 21.1% de les zones de pati de tots els centres enquestats.

Aquestes dades demostren la necessitat de reflexionar sobre l'estat d'aquests espais i la semblança encara vigent amb els esbarjos més tradicionals, amb una estructura molt semblant a la dels espais de lleure dels centres penitenciaris.

5) Selecciona a l'escala en quina mesura apareixen aquests elements al vostre pati, essent 0 mai i 5 sempre.

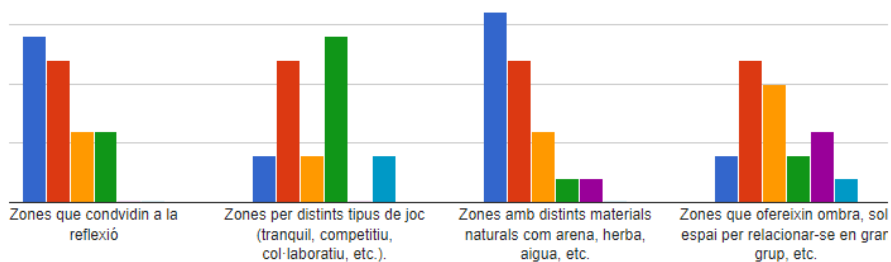

Imatge 5

Les gràfiques de la Imatge 5 ens mostren com a 11 dels centres la presència de zones de descans en els seus patis és escassa, mentre que 4 mesuren la que aquestes zones hi són presents i a 4 aquestes zones apareixen en gran mesura.

Les zones de joc tranquil pràcticament no apareixen a 3 dels centres, tot i que en 7 d'aquests sí que hi tenen una gran presència i 9 valoren que hi són presents però no en gran mesura.

Les zones de joc simbòlic en canvi, a 16 centres pràcticament no hi tenen cabuda. Només 2 centres mesuren que hi són presents en certa mesura i 1 en gran mesura.

Imatge 6

A les gràfiques de la Imatge 6 podem observar que la presència de zones que convidin a la reflexió són pràcticament inexistentes, oscil·lants les valoracions dels centres enquestats entre el 0 (mai) i 3 (quasi mai).

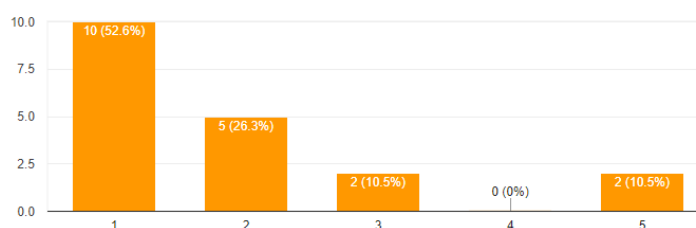
Igualment, la presència de zones amb distints tipus de jocs també és molt baixa, ja que com podem observar a la Imatge 6, 17 centres mesuren com entre mai i pràcticament mai la presència d'aquestes zones. Només a 2 centres aquestes àrees tenen una gran presència i a 6 hi apareixen però no en gran mesura.

Les zones que ofereixen ombra, espai per relacionar-se en gran grup, etc. només apareixen en gran mesura a 4 dels centres enquestats i apareixen puntualment a 2 d'aquests. A 13 d'aquests centres aquests elements no hi tenen cabuda de manera significativa.

15 dels 19 centres enquestats valoren que al seu espai d'esbarjo no es trenca amb la dominació dels espai de cement o asfalt, optant per altres materials com planxes de cautxú, moquetes, sòls de fusta, etc. En canvi, 2 d'aquests centres valoren que la presència d'aquests materials alternatius tenen gran presència als seus patis i 2 valoren que hi són presents, tot i que no trenquen amb aquesta dominació.

Amb les valoracions fetes, es pot apreciar que la varietat de jocs i materials que tenen a l'abast els infants a l'espai d'esbarjo és molt reduïda de manera general, limitant-se només a espais i materials tradicionals que no conviden a la reflexió, el joc simbòlic i/o tranquil i aquells espai per relacionar-se en grans grups.

6) Es trenca amb la dominació dels espais del cement o asfalt, optant per altres materials, com per exemple planxes de cautxú, moquetes, sòls de fusta, etc.

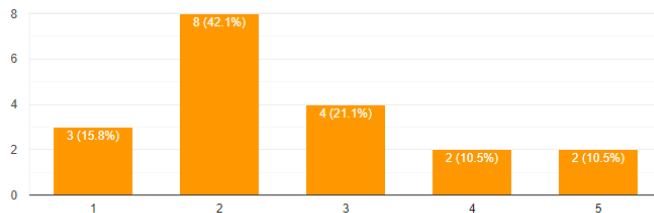

Imatge 7

La gràfica de la Imatge 7 demostra clarament que la presència d'elements alternatius als espais de pati de la majoria de centres és nul·la.

Com ja s'ha comentat prèviament, aquesta falta de diversitat en els materials dels espais d'esbarjo priven als nens de la possibilitat d'elegir de manera voluntària amb quins espais es senten més còmodes i de poder experimentar lliurement amb diversos materials i les seves composicions.

7) Els jocs oferts al pati tenen una finalitat didàctica.

Imatge 8

El gràfic de la Imatge 8 ens assenjala una connexió entre la falta de diversitat de materials del pati amb el fet de que els jocs que es posen a l'abast dels infants, en la seva gran majoria (57.9%), no es valoren com elements didàctics i que només un 21% sí.

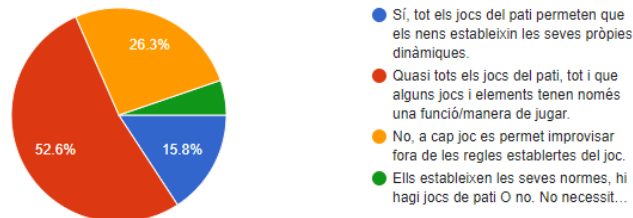
II.ASPECTES DIDÀCTICS

8) Els jocs del pati permeten que els nens puguin crear les seves pròpies condicions de joc lliure.

El gràfic de la Imatge 9 ens mostra que només a un 15.8% tots els jocs del pati permeten establir distintes dinàmiques de joc.

En un percentatge significatiu (26.3%) cap dels jocs oferts pels centres es deixa la possibilitat de poder emprar-los sense seguir les regles preestablertes, mentre que en la

majoria de centres (52.6%) una gran part dels jocs poden ser emprats de manera lliure, tot i que en alguns, s'han de seguir un seguit d'indicacions fixes.

Imatge 9

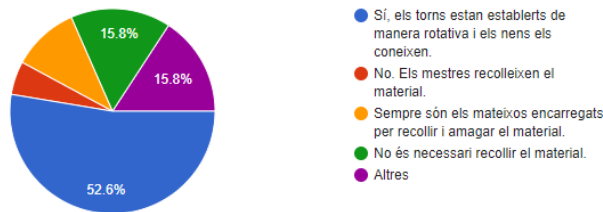
En un dels entres enquestat els alumnes empen els jocs de manera totalment lliure, seguint les normes o donant al joc una altra utilitat sense seguir aquestes.

Els jocs didàctics que permetin crear situacions de joc lliure beneficia als infants degut a les situacions socials que es presenten. Aquestes impliquen un moment d'interacció entre els infants en el qual aquests s'han de coordinar per poder jugar plegats o resoldre els conflictes que poden sorgir. Igualment, la llibertat d'elecció de les normes del joc estimula la creativitat i la imaginació dels nens per poder desenvolupar el pensament crític i no limitar-se a només una realitat.

Els jocs que es donen amb instruccions d'ús molt clares també presenten beneficis ja que insta als infants a entendre els límits i espais propis d'una situació específica i com comportar-se en aquests moments.

L'equilibri entre ambdues modalitats ha de ser essencial per a que els infants puguin treballar distints aspectes primordials de les conductes socials i les habilitats emocionals. A més, a través del joc lliure es donen situacions d'aprenentatge informal i d'iniciativa pròpia de l'infant molt profitosos per aquest.

9) S'estableixen pautes per sortir i amagar tot el material que es treu al pati per ser emprat (biblioteca mòbil, fitxes, etc.).

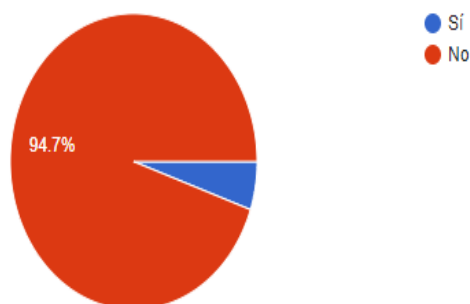
Imatge 10

A la gran majoria dels centres (52.6%) els torns per a la recollida de material és rotativa i conegut pels alumnes. En un 15.8% dels centres no és necessari recollir els materials i en un percentatge idèntic es duen a terme altres sistemes de recollida.

En menor percentatge de centres (10.5%) sempre són els mateixos encarregats de recollir els materials i en un percentatge encara més inferior (5.3%), són els mestres els que recullen el material.

El fet de que siguin els infants els propis encarregats de recollir i tenir cura dels materials propicia l'autonomia d'aquests i la possibilitat de treballar actituds de responsabilitat sobre allò del que es fa ús. L'edat no hauria de ser un factor decisiu en el fet de recollir el material o no, ja que el temps invertit en aquesta activitat potencia les habilitats anteriorment esmentades.

10) La majoria d'elements del pati estan realitzats pels infants seguint el referent ambiental del centre.

Com podem apreciar a la gràfica de la Imatge 11, la àmplia majoria dels centres enquestats (94.7%) no segueixen el referent ambiental del centre, amb només un 5.3% que sí.

Imatge 11

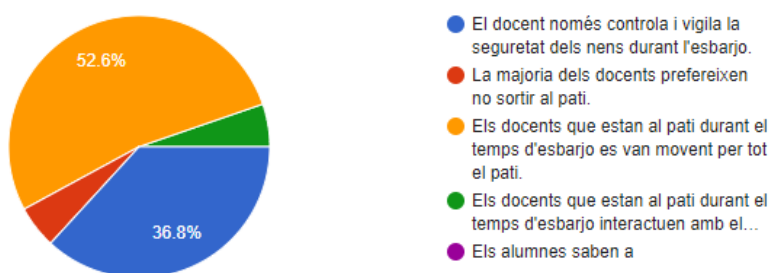
La creació de materials del centre amb l'ajuda dels infants, professorat i pares, propicia un moment de col·laboració i aproximació entre tots els grups que incideixen directament en el funcionament diari de les escoles.

A més, d'aquesta manera podem dur a una realitat més pròxima pels infants el pensament de reciclar i reutilitzar per tal de tenir més consciència eco ambiental.

11) Marca a l'escala si aquesta observació es compleix, essent 1 totalment en desacord i 5 totalment d'acord

- a. **La figura del docent durant el pati és la d'un referent de seguretat pels nens, mediador dels problemes que sorgeixen, etc. i no la d'un vigilant que imparteix càstigs.**

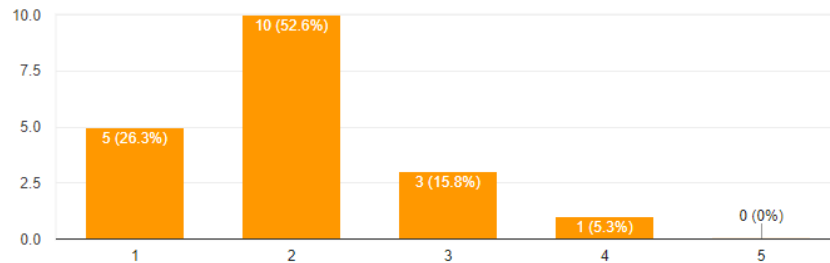
Com podem veure a la gràfica de la Imatge 12, pràcticament no interactuen amb els infants, desaprofitant una oportunitat de poder establir llaços més enllà del context de l'aula.

Imatge 12

- b. **Els mestres tenen un espai al pati per descansar, establir llaços afectius/emocionals amb els alumnes, interactuar entre ells i els pares/mares en els moments d'entrada/sortida de les aules, etc.**

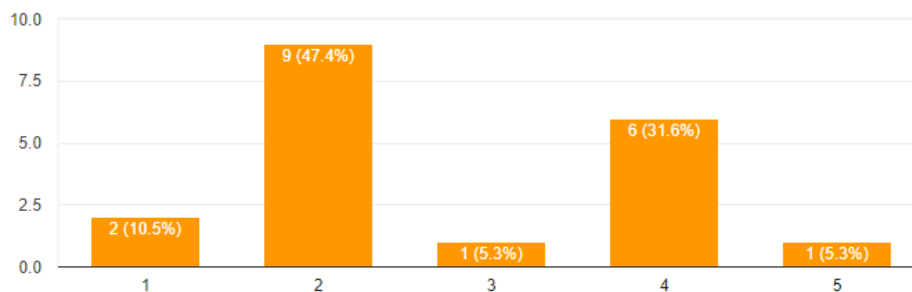
La gràfica de la Imatge 13 ens confirma amb un 78.9% que els docents només entren el pati a l'hora de l'esbarjo per vigilar als infants, sense interactuar amb ells.

Imatge 13

c. Els jocs del pati permeten que els nens puguin crear les seves pròpies condicions de joc lliure.

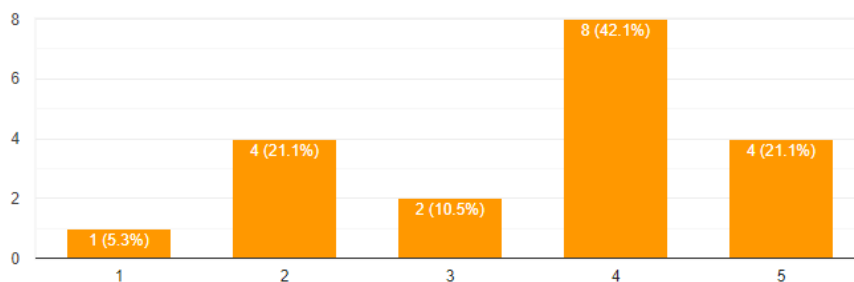
Tot i que en aquest cas sí que hi ha centres que permeten que es creïn les condicions de joc lliure, la majoria (57.9%), no.

Imatge 14

d. Els infants entenen la dinàmica d'ús de cada zona/joc/element.

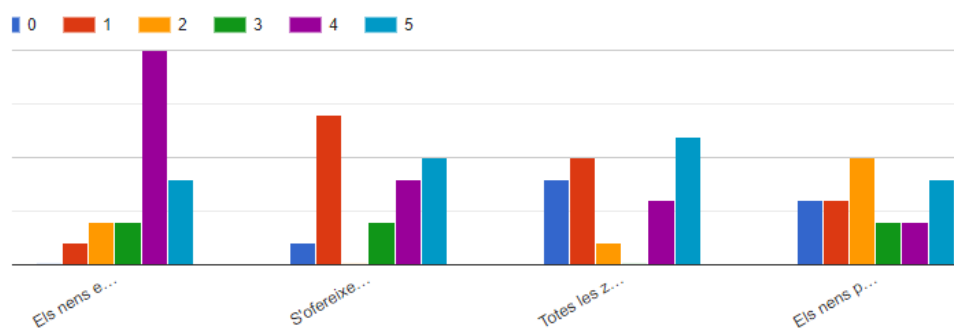
A la gran majoria de centres (63,2%) les dinàmiques dels jocs i zones són enteses pels infants, encara que en una mesura important (36.9%), no ho entenen o no completament.

Imatge 15

III.ASPECTES EMOCIONALS

12) Selecciona a l'escala en quina mesura esteu d'acord amb les següents

afirmacions, fent referència a la realitat del vostre centre, essent 0 totalment en desacord i 5 totalment d'acord.

Imatge 16

a. Els nens es senten segurs durant el temps del pati.

En aquest cas, ens pot cridar l'atenció que hi ha valoracions en desacord amb l'afirmació, ja que els centres haurien d'assegurar la seguretat dels infants en tot cas.

b. S'ofereixen distintes zones per tal de que els alumnes puguin escollir a quin tipus de joc volen participar a cada moment.

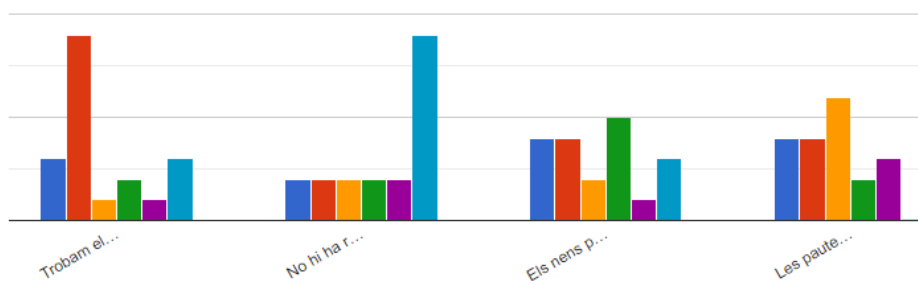
9 de les escoles enquestades valoraren que sí oferien distintes zones per a que el alumnes poguessin escollir distint tipus de joc, mentre que 8 valoraren que no.

c. Totes les zones del pati estan pensades per a tots els alumnes, no només per un sector (pistes de futbol per nins, cuinetes per nines, etc.)

D'aquests resultats, crida l'atenció la quantitat de respostes que estan en total desacord amb l'afirmació, essent només 9 les que valoren que totes les seves zones estan pensades per a tots els alumnes.

d. Els nens poden trobar distints tipus de joc (col·laboratiu, competitiu, etc).

Com amb la pregunta anterior, crida l'atenció la quantitat de respostes negatives per a aquesta afirmació, essent 11 centres als quals només trobem un tipus de jocs.

Imatge 17

e. Trobem elements de lliure configuració que els permetin desenvolupar la seva creativitat.

Podem observar que la gran majoria d'escoles enquestades (13) no ofereixen elements de lliure configuració, mentre que 6 sí que ho fan.

f. No hi ha represàlies si els nens s'embruten jugant amb els elements naturals.

Tot i la majoria de respostes en acord amb l'afirmació feta (13), sí hi ha escoles que reprehen als infants si aquests s'embruten amb els elements naturals del seu entorn.

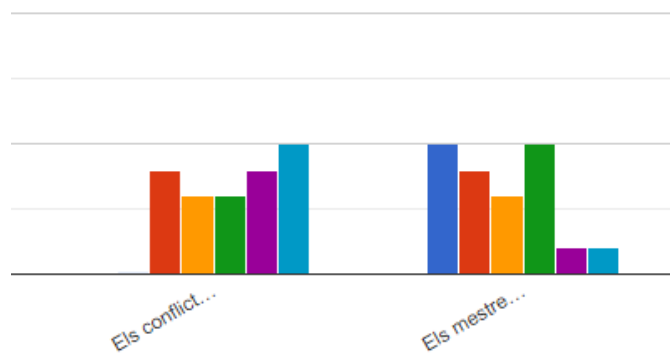
g. Els nens poden experimentar lliurement amb els materials naturals (arena, aigua, herba, etc.), tot i que seguint unes pautes preestablertes i posades en comú.

Com ens mostra la tercera gràfica de la Imatge 17, veiem que 10 de les escoles no estan d'acord amb l'afirmació feta, pel que podem entendre que eviten tenir a disposició dels

infants materials naturals com arena. Aigua, herba, etc. amb els quals els nens puguin experimentar.

h. Les pautes, normes i dinàmiques han estat majoritàriament elaborades pels alumnes, estant tots aquests d'acord amb aquestes.

És un fet preocupant que en la majoria de les escoles enquestades (14), els alumnes no participin del procés d'elaboració de les normes que regeixen un espai destinat a ells.

Imatge 18

i. Els conflictes es resolen de manera respectuosa, escoltant les versions de les parts afectades sense judicis ni interrupcions i els alumnes afectats arriben a una solució per ells mateixos, intentant posant-se d'acord. Els mestres mantenen les seves intervencions al mínim en aquests casos.

A la primera gràfica que mostra la Imatge 18 podem apreciar que pràcticament totes les respostes dels centres enquestat es mostren d'acord o pràcticament d'acord amb l'afirmació feta (12), però que 7 centres estan en desacord, tot i que no completament.

j. Els mestres intenten maximitzar les experiències didàctiques de l'aula comunicant-les tot el possible amb l'espai d'esbarjo, aprofitant aquest com a un perllongament d'aquesta, intentant dur a terme distints projectes al medi natural (balances de pes, experiments, etc.)

Podem observar a la segona gràfic de la Imatge 18 que 12 dels centres enquestat estan en desacord amb l'afirmació feta i que, per tant, es desaprofita l'oportunitat de dur a terme un aprenentatge directe amb un grau alt de motivació pels infants.

2.6.2. Enquesta dirigida a l'alumnat

1. Què és el que més t'agrada del pati? I el que menys?

Dels 6 centres que han pogut passar l'enquesta al seu alumnat, (cursos de primer, tercer i quart) reflexionen sobre que el que més els agrada és que el pati no està dividit per cursos, sinó que és conjunt.

En canvi, el que menys agrada a 4 dels 6 centres és la falta de material al pati. Igualment, dos cursos de quart de primària coincideixen en que el que menys els agrada és que alguns nins sempre hagin de jugar sols.

2. Com canviaries allò que menys t'agrada?

A totes les respostes rebudes es proposen que s'incorporin altres materials o dinàmiques per poder tenir altres alternatives de jocs. Cal destacar que les respostes de l'alumnat més jove coincideixen amb les de l'alumnat més major.

3. Quins jocs t'agradaria trobar al pati?

Dos dels centres (quart i sisè curs) proposen jocs populars, mentre que dos altres centres (primer i quart) preferirien jocs diversos com bicicletes, patins, tennis, etc.

Un dels centres (tercer curs), proposa com a canvi establir jocs cooperatius per poder integrar a tots els infants.

4. Com resoldries els conflictes que sorgeixen al pati?

Totes les respostes rebudes plantegen que la solució als conflictes és a través del diàleg però només un dels centres especifica que el diàleg de resolució de conflictes ha de ser dirigit per mediadors.

5. Tria 3 elements dels següents que t'agradaria tenir al pati

Els elements que han triat 4 dels 6 centres enquestat han estat els tipis i la multipista, tot i que s'ha de destacar que han estat elegit per cursos de primer, tercer, quart i sisè.

La paret amb elements multi sensorials i els pneumàtics han estat elegits per 3 dels sis centres enquestat, destacant també la varietat de cursos que ho han elegit.

Els troncs només han estat elegits per dos centres distints, però crida l'atenció que hagin estat per un curs de primer i un de sisè.

La caixa d'arena i els jocs pintats són els que menys han estat elegits, un centre cada opció.

3) Recull de recursos

3.1. Recursos arquitectònics

- **CAIXA D'ARENA:** el fet de tenir una zona amb arena o terra, permet als nins tenir diferents experiències sensorials de construcció, com elements utilitzats a la cuineta o al joc simbòlic, etc. A més, es poden afegir elements com garrafes o una aixeta per modificar aquest material.

- **TIPIS:** per oferir zones d'ombra als nens que a més permetin el joc simbòlic, es poden dur a terme diferents tipies elaborats a partir de diferents materials reciclables com samarretes velles subministrades per l'APIMA i les famílies.

Imatge extreta de <http://rejuega.com/juego-aprendizaje/juego-educativo/ideas-para-crear-patios-de-escuelas-que-inviten-a-jugar-libremente-y-aprender/> el 12/05/2019

Imatge extreta de <http://rejuega.com/juego-aprendizaje/juego-educativo/ideas-para-crear-patios-de-escuelas-que-inviten-a-jugar-libremente-y-aprender/> el 12/05/2019

de picnic a la seva ombra pot esser l'espai ideal que a més, pot utilitzar materials reciclats com amb els utilitzats en els tipis.

A més de tots aquests elements, per tal d'evitar una superfície majoritàriament recoberta pel ciment i poder oferir als infants un contacte més directe amb la naturalesa i totes les possibilitats que això els hi ofereix, es poden incorporar a les distintes zones de sòl sense encimentat herba, arena i escorça vegetal. Per tal de fer una clara distinció d'aquests materials, es poden contenir per traveses de troncs amb jardineres intercalades, que a més, es poden aprofitar com a espais de cultiu per a un hort escolar.

Un avantatge d'emprar escorça vegetal és que és un element natural que actua com a filtre evitant que l'aigua de pluja es quedi estancada. A més, té una vida molt llarga, amb una degradació lenta i una baixa taxa de compactació.

Escorça vegetal

- **ESCENARIS:** aquestes construccions ofereixen als infants un espai versàtil on poder treballar de manera cooperativa de distintes maneres, ja sigui, coordinant-se per elaborar una petita representació teatral, cosa que els permetrà desenvolupar destreses orals i motrius, com permetent el joc simbòlic.

Imatge extreta de <http://rejuega.com/juego-aprendizaje/juego-educativo/ideas-para-crear-patios-de-escuelas-que-inviten-a-jugar-libremente-y-aprender/> el 18/05/2019

- **VAIXELLS:** aquestes construccions tenen uns beneficis molt semblants als de l'estructura dels escenaris, oferint als infants un altre estímul i diversificant els espais de l'esbarjo.

Imatge extreta de <http://rejuega.com/juego-aprendizaje/juego-educativo/ideas-para-crear-patios-de-escuelas-que-inviten-a-jugar-libremente-y-aprender/> el 18/05/2019

3.2. Recursos didàctics

- **GUIXOS:** es tracta de posar a l'abast dels alumnes diferents envasos amb guixos de colors per a que els infants tinguin una eina per desenvolupar la seva creativitat aprofitant els terres d'asfalt. Només amb aquest instrument (bastant econòmic) podem transformar i trencar amb la dominació dels jocs típicament tradicionals i d'herència masculista (futbol, bàsquet, etc), convertint-se en espais on poder dibuixar de manera lliure, interactuant amb els companys, la qual cosa, permet que es donin situacions de col·laboració, enteniment, resolució de conflictes, etc.

A més, els docents es poden aprofitar per il·lustrar conceptes en un espai més motivador, com pot ser calcular l'àrea de distintes figures geomètriques dibuixades al ciment i no al quadern o a la pissarra, comprovar el moviment de les ombres de distintes elements i el per què d'aquest fet, etc.

- **PETANCA:** els materials que es necessiten per jugar a la petanca són molts senzills i generen un estímul pels infants que treballen la seva coordinació i llançaments d'una manera més lúdica, que a més els permetrà treballar per equips però havent de posar-se d'acord per respectar les normes del joc, com torns de llançament, solucionar els problemes que es generin per diferents opinions, com es controlen els torns de jocs, formació d'equips, etc.
- **BANDES ELÀSTIQUES:** es donen als nins l'opció d'utilitzar bandes elàstiques circulars mitjançant les quals es treballen els multi salts i coordinació afavorint, a més, que els infants desenvolupin la seva creativitat i resolució de problemes a través de totes les opcions de creació de jocs que generen aquestes bandes. Són uns elements que no tenen una única funció, sinó que els nens poden usar lliurement segons el que puguin imaginar o les necessitats que es creïn.

- **PNEUMÀTICS:** seguint la teoria dels elements lliures, posant a disposició dels infants diferents pneumàtics ajuda a afavorir la coordinació motora dels infants i amb l'espai físic que els envolta, i el desenvolupament de la creativitat ja que l'ús dels pneumàtics pot respondre a qualsevol criteri que els nins li vulguin donar.
- **PISSARRA MURAL:** per aprofitar també l'espai que ens ofereixen les parets del pati, i que moltes vegades està desaprofitat, es pot aplicar una capa de pintura de pissarra en una zona delimitada de la paret escollida per tal de donar als nins un espai per desenvolupar les seves capacitats artístiques de manera lliure i sense cap mena de directriu. Com amb els guixos, l'ús docent d'aquests elements motiva més a l'alumnat.
- **ELEMENTS LLIURES DE FUSTA:** a través de distints elements de fusta de distintes mides i grandàries, i amb l'objectiu principal d'oferir un material manipulatiu que els alumnes també poden emprar pel joc simbòlic, per delimitar espais, etc., s'ofereixen als infants infinites possibilitats d'aprenentatge sorgits de les situacions que es poden presentar, ja sigui a través d'una reflexió (“per què si poso aquesta peça així cau però si aquesta més gran està a sota no?”) o, com podem observar a la fotografia, observacions més físiques com la llum i com es reflecteix el color.

Com ja hem esmentat abans, tots aquests elements són aprofitables pels docents, depenent de l'ús i la capacitat imaginativa d'aquests per tal de donar a aquests elements un rerefons educatiu formal.

- **JOCS PINTATS:** trobem igualment diferents categories de jocs pintats al terra del pati aprofitant el terra de cement que són les següents:
  - Jocs tradicionals, que poden ser un Twister i un joc de xarranca.

Imatges extretes de <http://rejuega.com/juego-aprendizaje/juego-educativo/ideas-para-crear-patios-de-escuelas-que-inviten-a-jugar-libremente-y-aprender/> el 12/04/2019

- Jocs de taula gegants

Imatges extretes de <http://rejuega.com/juego-aprendizaje/juego-educativo/ideas-para-crear-patios-de-escuelas-que-inviten-a-jugar-libremente-y-aprender/> el 12/04/2019

- Laberint

Imatges extretes de <http://rejuega.com/juego-aprendizaje/juego-educativo/ideas-para-crear-patios-de-escuelas-que-inviten-a-jugar-libremente-y-aprender/> el 12/04/2019

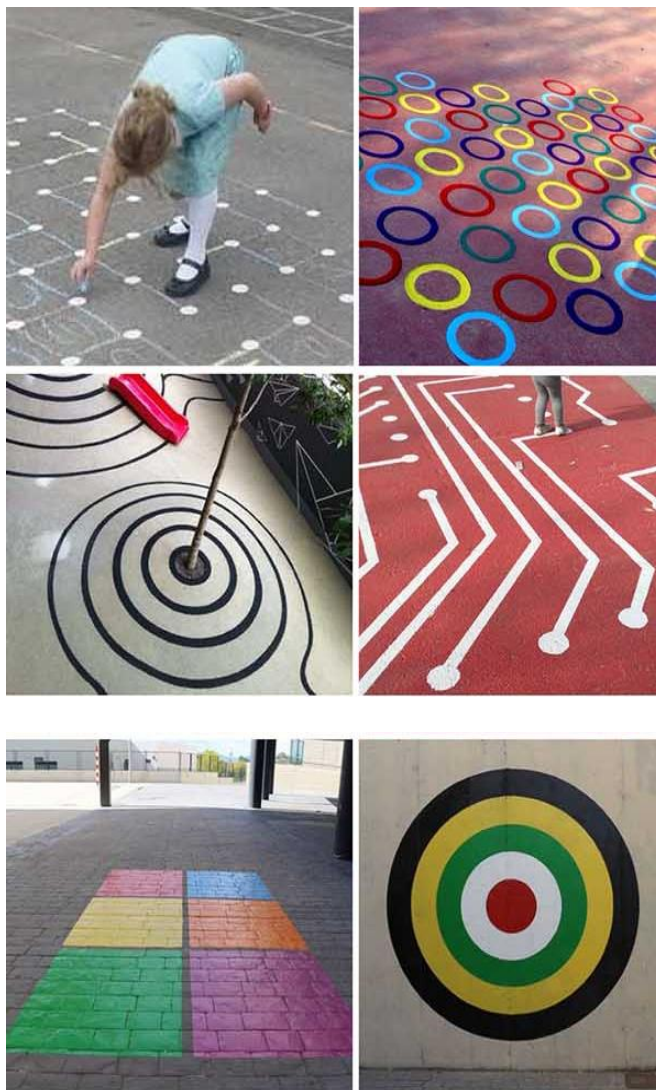
- Circuit d'activitats

Imatges extretes de <http://rejuega.com/juego-aprendizaje/juego-educativo/ideas-para-crear-patios-de-escuelas-que-inviten-a-jugar-libremente-y-aprender/> el 12/04/2019

- Elements geomètrics de lliure configuració

Imatges extretes de <http://rejuega.com/juego-aprendizaje/juego-educativo/ideas-para-crear-patios-de-escuelas-que-inviten-a-jugar-libremente-y-aprender/> el 12/04/2019

- Joc didàctic

Imatges extretes de <http://rejuega.com/juego-aprendizaje/juego-educativo/ideas-para-crear-patios-de-escuelas-que-inviten-a-jugar-libremente-y-aprender/> el 12/04/2019

- **FULLS PINTATS AMB AIGUA:** seguint amb el fil argumental de que s’han d’aprofitar tots els tipus de meteorologia per sortir al pati, aquesta activitat és molt senzilla però ofereix un gran entreteniment i aprenentatge pels infants ja que es poden fer observacions sobre els canvis d’estat (mullat vs sec), per exemple.

Imatge extreta de <http://littlepageturners.blogspot.com/2010/05/rainy-day.html> el 23/04/2019

3.3. Recursos emocionals

- **BIBLIO-MÒBIL:** la dinàmica d'un espai de lectura durant el pati pretén posar a l'abast dels infants altres opcions per passar el seu temps d'esbarjo. Distints caixons de fusta amb rodes permeten un fàcil transport d'aquests caixons amb llibres per poder anar variant la zona de lectura durant el pati depenent de les necessitats del moment o simplement per anar rotant els espais de lectura i joc tranquil. D'aquesta manera podem posar a l'abast dels infants opcions per poder evadir-se i,alhora, oferir un espai de lectura per tal de desenvolupar les habilitats lectores que permeten als infants adquirir distintes eines emocionals com l'empatia, la resiliència, la reflexió sobre conflictes quotidians, etc. que queden reflectides en els contes i històries que oferim al nostre alumnat, afavorint un aprenentatge quasi inconscient.
- **MINI-MÓN:** el joc simbòlic que implica la recreació de realitats properes per part dels infants és un moment d'aprenentatge molt profitós on hi poden aparèixer distintes conflictes a partir de la interacció i col·laboració entre els infants. Aquest fet pot suposar un moment de trobada entre les distintes realitats d'aquests que els permetrà desenvolupar emocions com l'empatia, la tolerància i l'enteniment a partir del joc i la comunicació.

Imatges extretes de <http://rejuega.com/juego-aprendizaje/juego-educativo/ideas-para-crear-patios-de-escuelas-que-inviten-a-jugar-libremente-y-aprender/> el 12/04/2019

4. Conclusions

Cada centre té una realitat distinta a la de qualsevol altre i per això, la intenció d'aquest treball ha estat la de classificar a grans trets aquestes i reflexionar sobre l'origen, ús i raons sobre els canvis (o la manca d'aquests) que pateixen aquests espais, posant èmfasis en els elements que els conformen. A partir d'aquesta reflexió, s'han ofert alguns exemples (alguns poc comuns i d'altres molt senzills, beneficiosos i evidents però poc emprats) per tal de reformar l'espai d'esbarjo dels infants en benefici d'aquests com a principals usuaris.

Tot i la limitada mostra emprada a l'estudi per a l'anàlisi de l'estat dels patis dels centres educatius d'educació de primària, aquesta ha servit com a referència general de l'estat d'aquests i iniciar un procés de reflexió per part dels centres. La dificultat d'accedir als distints centres, juntament amb el moment en què s'ha enviat el qüestionari (coincidint en l'època d'avaluació final dels alumnes), han dificultat la recollida d'un nombre major de respostes.

Tot i això, els autors i reflexions actuals i contrastats, permeten establir un marc teòric a partir del qual tenir en compte el recorregut històric i les distintes modificacions que han patit els espais d'esbarjo escolars. A més, tota aquesta informació ha estat avalada per una investigació de camp per tal de contraposar a través de dades les referències fetes.

Així, s'ha presentat un recull de recursos varis que s'adapten a les noves demandes del sistema educatiu i les realitats de l'alumnat, per tal de poder treballar, jugar i aprendre en un entorn més acollidor, integrador i respectuós amb els infants i les seves necessitats emocionals, educacionals i socials.

5. Bibliografia

Decret 32/2014, de 18 de juliol, pel qual s'estableix el currículum de l'Educació Primària a les Illes Balears, BOIB núm. 97 de 19 de juliol de 2014.

- Duce,S. (2018) [Figura]. Recuperat de <https://www.instagram.com/p/BrZpmfwALhc/>
- Fuster, P. (2018). Projecte de Millora. Manuscrit no publicat. Treball de memòria de pràctiques. Grau en Educació Primària, Universitat de les Illes Balears.
- Fructuoso Martínez, M. R. (2016). El patio del recreo, un espacio de desigualdad entre niños y niñas. *Publicaciones Didácticas*.
- Gallego Largo, G. (2017). El patio del colegio: una asignatura más. *Educación y Futuro*.
- Giménez, M. (2018). Patios coeducativos para combatir la “dictadura” de la pelota en los colegios. *Eldiario.Es*. Retrieved from https://www.eldiario.es/cv/Patios-coeducativos-combatir-dictadura-colegios_0_817868318.html
- Martínez, P. C. (2006). El método de estudio de caso Estrategia metodológica de la investigación científica. *Pensamiento & Gestion*, 168–169. Retrieved from <http://rcientificas.uninorte.edu.co/index.php/pensamiento/article/viewFile/3576/2301>
- Metin, P. (2003). *The Effects of Traditional Playground Equipment Design in Children’s Development Needs*. Retrieved from <http://etd.lib.metu.edu.tr/upload/1213727/index.pdf>
- Morales Lobo, M. (2017). La teoría de los elementos sueltos para un patio creativo – MIAC EDUCA. Retrieved April 12, 2019, from <https://www.miaceduca.es/la-creatividad-empieza-en-el-patio-de-la-escuela-la-teoria-de-los-elementos-sueltos/>
- Viñao Frago, A. (2008). Escolarización, edificios y espacios escolares. *CEE Participación Educativa*, ISSN 1886-5097, N.º.7, 2008, Págs 16-27, (7), 16–27. Retrieved from http://catalogo.rebiun.org/rebiun/doc?q=Escolarización%2C+edificios+y+espacios+escolares.&start=0&rows=1&sort=score+desc&redo_advanced=false
- (Jiménez Ruiz, 2019) Jiménez Ruiz, M. (2019). ¿Jugar bajo la lluvia sin mojarse? Recuperat de <https://desdeaquiarriba.wordpress.com/2019/01/24/ropa-de-lluvia/>

ANNEX 1

Enquesta per reflexionar sobre l'estat del pati escolar i els elements i espais d'aquest.

Contestau a les següents preguntes per reflexionar sobre l'espai del pati, els elements que aquest té i els espais que ofereix. Es recomanable contestar les preguntes passejant per l'espai d'esbarjo, per així contestar de la manera més realista possible.

Enquesta per reflexionar sobre l'estat del pati escolar i els elements i espais d'aquest.

* Required

ASPECTES ARQUITECTÒNICS.

Aquest bloc de preguntes fa referència a aquells aspectes del pati purament arquitectònics.

Els nens tenen espais per a poder berenar tranquil·lament abans d'anar a jugar. Exemple: bancs, zones amb ombra, espais tranquils, etc. *

- Sí
- No

Al pati hi ha a l'abast fems per abocar les deixalles respectant el referent ecològic del centre. *

- Tots els fems i residus s'aboquen a un mateix contenidor.
- Hi ha distints fems diferenciant orgànic i no orgànic.
- Es recullen els fems diferenciant entre paper, plàstic, orgànic, etc.
- No hi ha contenidors a l'abast dels alumnes/mestres al pati.
- Other: _____

A l'espai del pati hi trobam zones que permeten la sembra i cura de distinta vegetació. Exemple: arbres, jardineres, hort, etc. *

- Sí
- No

Selecciona aquelles imatges que s'assemblin a espais que es troben al vostre pati. *

Cobertura metàlica

Cobertura natural

Petit bosc

Bosc mediterrani

Cadires individuals

Pati encimentat de gran superfície

Other:

Pati de terra de gran superfície

Selecciona a l'escala en quina mesura apareixen aquests elements al vostre pati, essent 0 mai i 5 sempre. *

	0	1	2	3	4	5
Zones de descans	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zones de joc tranquil	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zones de joc simbòlic	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zones que convidin a la reflexió	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zones per distints tipus de joc (tranquil, competitiu, col·laboratiu, etc.).	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zones amb distints materials naturals com arena, herba, aigua, etc.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zones que ofereixin ombra, sol, espai per	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zones per distints tipus de joc (tranquil, competitiu, col·laboratiu, etc.).	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zones amb distints materials naturals com arena, herba, aigua, etc.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zones que ofereixin ombra, sol, espai per relacionar-se en gran grup, etc.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Marca a l'escala si aquesta observació es compleix, essent 1 totalment en desacord i 5 totalment d'acord.

Es trenca amb la dominació dels espais del cement o asfalt, optant per altres materials, com per exemple planxes de cauxú, moquetes, sòls de fusta, etc. *

1   2   3   4   5

Els jocs oferts al pati tenen una finalitat didàctica. *

1   2   3   4   5

ASPECTES DIDÀCTICS

En aquest bloc es fa referència als objectius, materials, configuració, etc de tots els jocs i elements que es troben en l'espai d'esbarjo per a que els alumnes hi juguin.

Els jocs del pati permeten que els nens puguin crear les seves pròpies condicions de joc lliure. *

- Sí, tot els jocs del pati permeten que els nens estableixin les seves pròpies dinàmiques.
- Quasi tots els jocs del pati, tot i que alguns jocs i elements tenen només una funció/manera de jugar.
- No, a cap joc es permet improvisar fora de les regles establertes del joc.
- Other: _____

S'estableixen pautes per sortir i amagar tot el material que es treu al pati per ser emprat (biblioteca mòbil, fitxes, etc.). *

- Sí, els torns estan establerts de manera rotativa i els nens els coneixen.
- No. Els mestres recollen el material.
- Sempre són els mateixos encarregats per recollir i amagar el material.
- No és necessari recollir el material.
- Altres

La majoria d'elements del pati estan realitzats pels infants seguint el referent ambiental del centre. *

- Sí
- No

La figura del docent durant el pati és la d'un referent de seguretat pels nens, mediador dels problemes que sorgeixen, etc. i no la d'un vigilant que imparteix càstigs. *

- El docent només controla i vigila la seguretat dels nens durant l'esbarjo.
- La majoria dels docents prefereixen no sortir al pati.
- Els docents que estan al pati durant el temps d'esbarjo es van movent per tot el pati.
- Els docents que estan al pati durant el temps d'esbarjo interactuen amb els alumnes en els seus jocs
- Els alumnes saben a

Marca a l'escala si aquesta observació es compleix, essent 1 totalment en desacord i 5 totalment d'acord.

Els mestres tenen un espai al pati per descansar, establir llaços afectius/emocionals amb els alumnes, interactuar entre ells i els pares/mares en els moments d'entrada/sortida de les aules, etc.

*

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

Els jocs del pati permeten que els nens puguin crear les seves pròpies condicions de joc lliure. *

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

Els infants entenen la dinàmica d'ús de cada zona/joc/element.

*

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

ASPECTES EMOCIONALS

Un dels aspectes i valors que s'han de treballar en un centre educatiu són les emocions i sensacions dels infants, i per tant, també s'han de tenir en compte per configurar el pati de l'escola.

Selecciona a l'escala en quina mesura estau d'acord amb les següents afirmacions, fent referència a la realitat del vostre centre, essent 0 totalment en desacord i 5 totalment d'acord. *

	0	1	2	3	4	5
Els nens es senten segurs durant el temps del pati.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
S'ofereixen distintes zones per tal de que els alumnes puguin escollir a quin tipus de joc volen participar a cada moment.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Totes les zones del pati estan pensades per a tots els alumnes, no només per un sector (pistes de futbol per nins, cuinetes per nines, etc.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Els nens poden trobar distints tipus de joc (col·laboratiu, competitiu, etc)

Trobam elements de lliure configuració que els permetin desenvolupar la seva creativitat.

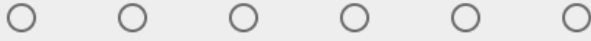
No hi ha represàlies si els nens s'embruten jugant amb els elements naturals.

Els nens poden experimentar lliurement amb els materials naturals (arena, aigua, herba, etc.), tot i que seguint unes pautes pre-establertes i posades en comú.

Les pautes, normes i dinàmiques han estat majoritàriament elaborades pels alumnes, estant tots aquests d'acord amb aquestes.

Els conflictes es resolen de manera respectuosa, escoltant les versions de les parts afectades sense judicis ni interrupcions i els alumnes afectats arriben a una solució per ells mateixos, intentant posant-se d'acord. Els mestres mantenen les seves intervencions al mínim en aquests casos.

Els mestres intenten maximitzar les experiències didàctiques de l'aula comunicant-les tot el possible amb l'espai d'esbarjo, aprofitant aquest com a un perllongament d'aquesta, intentant dur a terme distints projectes al medi natural (balances de pes, experiments, etc.)

ANNEX 2

Quin pati vols?

Moltes gràcies per ajudar a saber quin tipus de pati t'agradaria al teu centre! Contesta les preguntes amb la màxima sinceritat possible.

* Required

Quin és el vostre centre?

Your answer _____

Qui sou? *

1er primària

2on primària

3er primària

4rt primària

5è primària

6è primària

Què és el que més t'agrada del pati? I el que menys? *

Your answer _____

Com canviaries allò que menys t'agrada?

Your answer _____

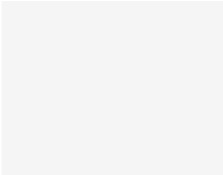

Quins jocs t'agradaria trobar al pati?

Your answer _____

Com resoldries els conflictes que sorgeixen al pati?

Your answer _____

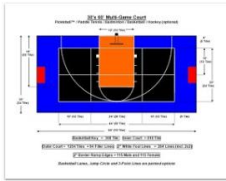
Trija 3 elements dels següents que t'agradaria tenir al pati: *

☐ 	☐
--	---

Caixa d'arena

Jocs pintats

Multipista

Pneumatics

Pissarra mural

Tipis

Troncs

Multisensorial

SUBMIT

Never submit passwords through Google Forms.

